

N. 298

DE BESTE WIJZE

VAN

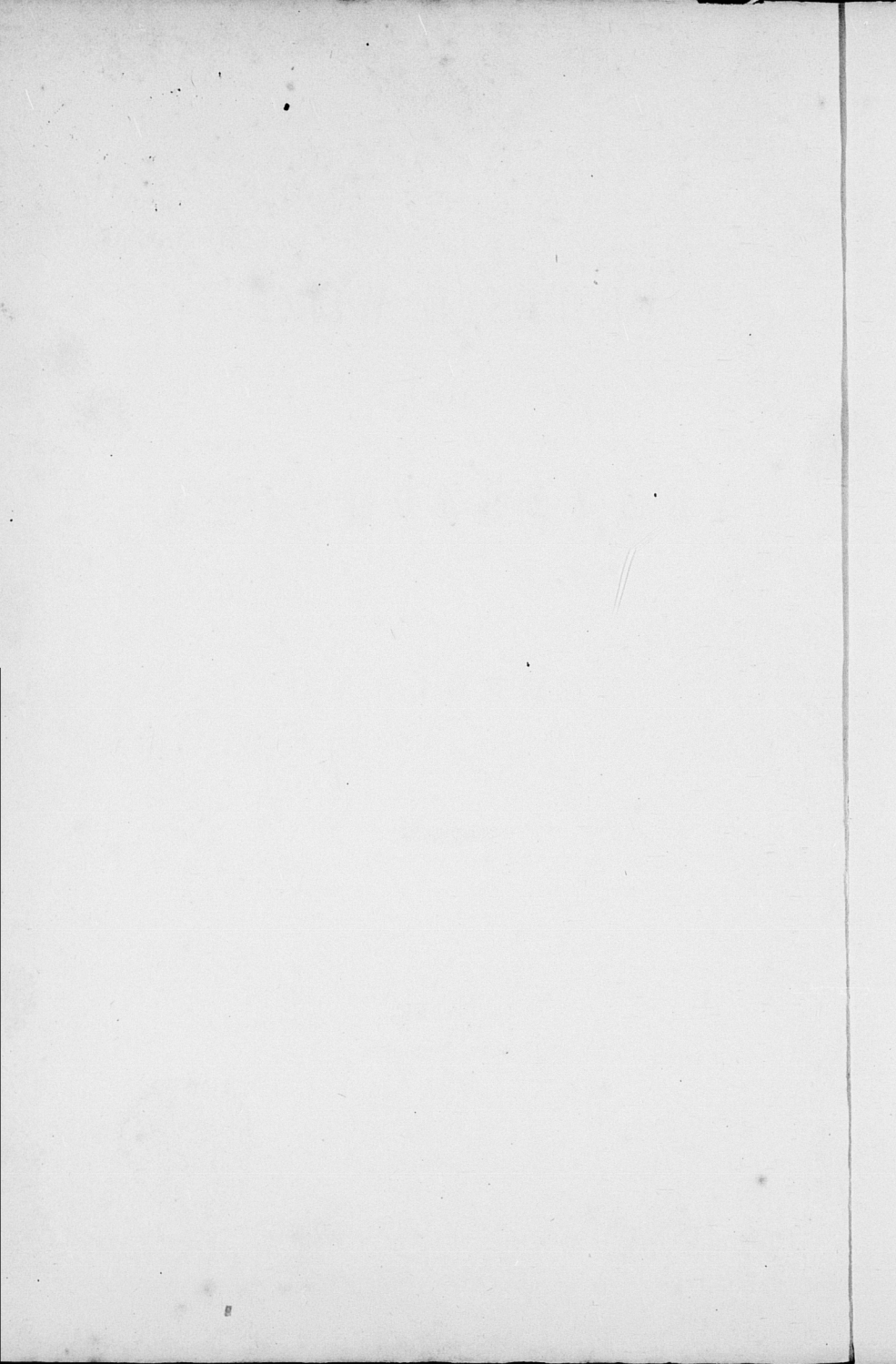
ARMVERZORGING

IN

NEDERLAND.

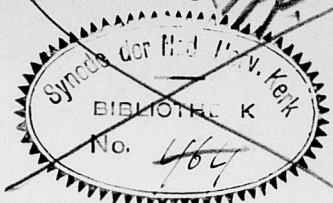
G. HALFF,
NIEUWE NIEDORP.
1880.

10 G 12

6cc

MAR 10 6 13 644

DE BESTE WIJZE

VAN

ARMVERZORGING

IN

NEDERLAND.

G. HALFF,
NIEUWE NIEDORP.
1880.

s. a.

10 G 12

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

PHYSICS DEPARTMENT

PHYSICS 350

1950

1951

1952

10 G 12

V O O R W O O R D .

Met de uitgave van dit werkje, hopen wij, tot eene goede wijze van Armverzorging in Nederland, iets te hebben bijgedragen.

Moge de uitkomst deze onze hoop bevestigen.

DE SCHRIJVER.

BIBLIOTHEEK
NED. HERV. KERK

	Bladz.
HOOFDSTUK I. HET ARMBESTUUR. . . .	5.
HOOFDSTUK II. DE ARMVERZORGING. . . .	22.

HOOFDSTUK I.

Het Armbestuur.

Het *Bestuur der armen* onderscheidt zich in het *algemeen of burgerlijk Armbestuur*, — het *kerkelijk Armbestuur*, — en dat van *bijzondere Instellingen*.

A. *Het algemeen of burgerlijk Armbestuur* vinden wij *ingesteld* bij Art. 195, 1^e zinsnede der Grondwet, aldus luidende :

»Het Armbestuur is een onderwerp van de aanhoudende zorg der Regering en wordt door de »wet geregeld.»

Nu de Grondwetgever bij deze wetsbepaling het burgerlijk Bestuur der armen als een afzonderlijk onderwerp van aanhoudende zorg aan de Regering heeft opgedragen, en alzoo als een *afzonderlijke en op zich zelf staande tak van Bestuur* heeft ingesteld, komt het ons genoegzaam duidelijk voor, dat geene andere magt bevoegd kan zijn, dat Bestuur of die zorg *nog nader in te stellen* en dat geene andere magt dan Hij, bevoegd kan zijn, dat Bestuur of die zorg te *wijzigen of op te heffen*.

Wij mogen daarom niet voorbij onze bevreemding te kennen te geven over de meening van som-

migen, die deze magt willen toegekend hebben aan de Gemeenteraden, elk in zijne Gemeente.

Men beroept zich daartoe op Art. 4 der wet tot regeling van het Armbestuur, van den 28 Junij 1854, (Staatsblad N°. 100).

Dat Artikel luidt als volgt :

» *De Reglementen* der Gemeente Instellingen, vermeld onder litt. a van Art. 2, (— de burgerlijke » Armbesturen: —) worden, binnen eenen door ons » voor te schrijven termijn, door den Gemeenteraad, » met inachtneming van de bepalingen dezer wet, » herzien, of, zoo er nog geene bestaan, vastgesteld.

» De oprigting van nieuwe Instellingen van dien » aard geschiedt krachtens een besluit van dien » Raad, houdende tevens vaststelling van het *Reglement*.”

Men beweert dan op grond van dit Wets-Artikel, dat het burgerlijk Armbestuur eene *Gemeente Instelling* is; dat de Raad in zijne Gemeente kan besluiten tot oprigting van zoodanig Bestuur en daar uit als van zelve voortvloeit, dat Hij ook bevoegd is, dat Bestuur in zijne Gemeente op te heffen.

Sommigen zijn zelfs van oordeel dat, na zoodanige opheffing, aan de burgerlijke armenfondsen eene nadere bestemming moet gegeven worden, — beweerende dat, van eene Instelling welke niet bestaat, ook geen doel kan bestaan, en daarmede ook het doel der fondsen van de opgeheven Instelling vervallen is.

Weder anderen, de zaak omkeerende, zijn van oordeel, dat de Raad gerechtigd is het doel der burgerlijke armenfondsen als vervallen te *beschouwen*, en daarna het burgerlijk Armbestuur, als overbodig, op te heffen.

In beide gevallen wenscht men dan de toepassing van Art. 9 der evengenoemde Armenwet van 1854, te dezer zake luidende, als volgt:

»Zoo het doel eener Instelling van weldadigheid »is vervallen, wordt het gebruik harer bezittingen »en inkomsten tot eene andere, aan de laatst bekende, zoo nabij mogelijk komende, bestemming »geregeld, ten aanzien van:

a. »*Gemeente Instellingen* — Art. 2a, (— burgerlijke Armbesturen, —) door den Gemeenteraad, onder goedkeuring van Gedeputeerde Staten.”

Wat nu de zaak dezer opheffing betreft, wenschen wij de beoordeeling daarvan aan een ieder over te laten.

Wat echter het regt betreft, dan wenschen wij als ons gevoelen te doen kennen, dat hier aan de *Gemeente Instellingen*, bij gemeld Art. 4 der Armenwet van 1854 bedoeld, eene verkeerde beteekenis wordt gehecht.

De Grondwetgever toch, onvoorwaardelijk en uitdrukkelijk bevelende, dat het Bestuur der Armen een onderwerp zal zijn van de aanhoudende zorg der Regering, en daarmede dat Bestuur en die zorg *instellende*, kan nimmer aangemerkt worden, het *al*

of niet bestaan van dat Bestuur en van die zorg nog nader aan de beslissing van den gewonen Wetgever, veel min aan die van den Gemeentelijken Wetgever, te hebben willen overlaten.

Het eenige wat de Grondwetgever bij Art. 195 bovengenoemd aan den gewonen Wetgever heeft opgedragen, en ook als zoodanig door den laatsten is opgevat, is, de nadere *regeling en uitvoering* van het daarbij door hem ingesteld Bestuur en van de daarbij door hem ingestelde zorg.

Die uitvoering is nader, door den gewonen Wetgever, *gemeentensgewijze* geregeld. Daartoe wordt, bij gemeld Art. 4 der regelingswet van 1854, aan de Gemeenteraden, elk in zijne Gemeente, de magt verleend, voor dat Bestuur een afzonderlijk *personeel* in te stellen, en dat *personeel* van een *Reglement* te voorzien, omtrent hunne benoeming, aftreding enz.

Wij hebben dus hier, onder *Gemeente Instelling*, bij gemeld Art. 4 der Armenwet van 1854 bedoeld, niet te verstaan de Instelling der *zaak*, maar de Instelling van het *personeel* van het Armbestuur.

De Instelling van het burgerlijk Armbestuur, door den Grondwetgever, is alzoo geene *Gemeente-* maar eene *Staats* Instelling.

Zoo lezen wij ook in de Memorie van Toelichting, door de Regering gevoegd bij het ontwerp dier wet, het navolgende:

»Evenzeer als een bijzonder persoon ondersteu-

»ning aan armen kan weigeren of verleenen, kan
 »ook van *Staatswege* de aanvraag der armen wor-
 »den afgeslagen of toegestaan.

»De beoordeeling omtrent de noodzakelijkheid tot
 »ondersteuning der armen en het verleenen daarvan
 »in de gevallen waarin het vereischt wordt, kan
 »echter, zoowel uit den aard der zaak als om der
 »gevolgen wille, niet uitgaan van den *Staat in zijnen*
 »*geheelen omvang*, maar moet *plaatselijk* blijven en
 »in *elke Gemeente* worden *uitgeoefend* of door haar
 »Bestuur regtstreeks, of middellijk door of van wege
 »dat Bestuur tot stand gebragte of daaraan onder-
 »geschikte burgerlijke of algemeene Instellingen van
 »weldadigheid.”

Wanneer het Gemeentebestuur de ondersteuning der armen niet regtstreeks uitoefent, dan benoemt de Raad, in zijne Gemeente, een afzonderlijk daarmede belast *personeel* en voorziet dat *personeel*, gelijk wij reeds zeiden, van een *Reglement* omtrent het getal Leden, hunne aftreding en dergelijken.

Alleen daarin lost zich, naar ons bescheiden oordeel, op bovenstaande gronden, de magt op, bij welgemeld Art. 4 der Armenwet van 1854 aan den Gemeenteraad toegekend, tot instelling van het burgerlijk Armbestuur in zijne Gemeente.

Zoo zoude b. v. het Raadsbesluit, waarbij bepaald wordt dat het Bestuur der armen *geen* onderwerp van zorg of behartiging van het Gemeentebestuur zal zijn, of dat er *geen* armenzorg in de Gemeente

zal bestaan, — in strijd zijn met Art. 195 der Grondwet, waar bepaald wordt dat gezegd Bestuur een *onderwerp zal zijn van de aanhoudende zorg der Regering.*

Is dat duidelijk, dan is het ook duidelijk, dat de Raad, de *zaak* van het burgerlijk Armbestuur, in zijne Gemeente, niet kan *instellen*, om reden bij de evengemelde wetsbepaling daarin reeds is voorzien.

Hieruit volgt, dat de *opheffing* van dat Bestuur, door den Raad, in zijne Gemeente, geene opheffing is van de *Staatsarmenzorg*, of van het *doel* van dat Bestuur en alzoo wettiglijk niet tot grondslag kan liggen voor de toepassing van gemeld Art. 9 der Armenwet van 1854, daar toch het *doel* van dat Bestuur, door den Grondwetgever ingesteld, *blijft* bestaan, ondanks alle opheffing van het *personeel* van dat Bestuur door den Gemeenteraad.

Het *doel* van het burgerlijk Armbestuur kan niet vervallen, zoolang de Grondwetgever de bepaling van Art. 195, 1^e zinsnede der Grondwet niet intrekt, of bepaalt, dat er geene burgerlijke armverzorging zal bestaan.

Zelfs in die gemeente, waar geene burgerlijke armen zijn, blijft dat doel bestaan, en blijft evengemeld grondwettelijk voorschrift van kracht, om nader, bij het ontstaan van zoodanige armen, toepassing te vinden.

Misschien vraagt men: wanneer in eene Gemeente ruime burgerlijke armenfondsen en weinig, of ook

geene armen bestaan, moeten dan de jaarlijks overgehouden inkomsten tot het oneindige worden opgelegd? En wij antwoorden hierop bevestigend.

In zoodanig bijzonder geval echter, zoude het, ons bedunkens, aan het betrokken Bestuur vrijstaan, onder nadere goedkeuring van het bevoegde Hooger Bestuur, *tijdelijk* van die *inkomsten* zoodanig *gebruik* te maken, als met hunne bestemming, in verband tot plaatselijke behoeften en toestanden, gerekend zoude kunnen worden het meest overeen te stemmen.

Alleen dan, wanneer uit de stichtingsbrieven der burgerlijke *armenfonds*, of op andere wijze, duidelijk blijkt, dat het doel dier *fonds* vervallen is, kan gemeld Art. 9 der Armenwet van 1854 daarop van toepassing zijn.

* * *

Verder komt het ons voor, dat de wetgever, — zonder het evenwel uitdrukkelijk voor te schrijven, — het wenschelijk heeft geacht, het burgerlijk Armbestuur in de *eerste plaats, regtstreeks*, te doen uitvoeren door het *Gemeentebestuur*.

Bij de straks gemelde zinsnede toch der Memorie van Toelichting, door de Regering gevoegd bij het ontwerp der Armenwet van 1854, wordt dat Bestuur daartoe het *eerst* genoemd.

Deze zinsnede luidt, te dier zake, als volgt:

»De beoordeeling omtrent de noodzakelijkheid tot

»ondersteuning der armen en het verleenen daarvan,
 »moet Plaatselijk blijven en in elke Gemeente wor-
 »den uitgeoefend of *door haar Bestuur regtstreeks, of*
 »*middellijk* door of van wege dat Bestuur tot stand
 »gebragte of daaraan ondergeschikte burgerlijke of
 »algemeene Instellingen van weldadigheid.”

Wanneer echter het Gemeentebestuur zelf het
 Armbestuur niet regtstreeks aanvaardt, — alzo de
 benoeming van afzonderlijke personen, als burgerlijk
 Armbestuur, aan den Raad overlaat — en de Raad
 tot die benoeming niet overgaat, — of ook wanneer
 de Raad mogt besluiten tot opheffing van alle bur-
 gerlijk Armbestuur in de Gemeente, onverschillig
met welk doel, — of wanneer in het algemeen, on-
 verschillig om welke reden, geen zoodanig afzonder-
 lijk burgerlijk Armbestuur in de Gemeente bestaat,
 dan achten wij, op grond der kennelijke bedoeling
 van den Wetgever, uit de aangehaalde zinsnede der
 evengemelde Memorie van Toelichting blijkende, —
 het Gemeentebestuur tot regtstreeksche uitvoering
 van het burgerlijk Armbestuur in zijne Gemeente
verplicht.

Deze onze meening stemt ook overeen met de be-
 palingen van Art. 22 der Armenwet van 1854, ge-
 wijzigd bij die van den 1 Junij 1870, aldus lui-
 dende :

»Het burgerlijk of algemeen, het gemengd Arm-
 »bestuur, of *bij gebreke daarvan, het Bestuur der*
 »*Gemeente* waar de arme zich bevindt, beslist, zon-

»der beroep, op de aanvraag om onderstand dergenen, die verkeeren in het geval bij het vorig Artikel bedoeld.»

* * *

De *uitoefening* van het burgerlijk Armbestuur *treedt dan*, uit den aard der zaak, *in de plaats* van het *toezigt* op dat Bestuur, bij Art. 179 lett. *t*, der Gemeentewet aan het Gemeentebestuur opgedragen.

Dit Artikel luidt, te dezer zake, als volgt: »Tot »het dagelijksch Bestuur der Gemeente aan Burgemeester en Wethouders opgedragen, behoort: *t*. het »toezien op het beheer der banken van leening en »der Godshuizen en andere instellingen van weldadigheid, waarover door de wet op het Armbestuur, »den stichtingsbrief of andere verordening, aan het »Gemeentebestuur toezigt is opgedragen.»

Ook dat verpligte toezigt zoude reeds, ons bedunkens, uit den aard der zaak, aan het Gemeentebestuur verbieden, het burgerlijk Armbestuur onbeheerd te laten en dientengevolge verpligten het te aanvaarden, bij aldien, om welke redenen dan ook, geen afzonderlijk personeel voor dat Bestuur in de Gemeente bestaat.

* * *

Eene opdragt van het burgerlijk Armbestuur, door den Raad, aan het Collegie van dagelijksch Bestuur der Gemeente, zouden wij onwettig achten, niet al-

leen omdat het Gemeentebestuur, op *evengemelde gronden*, bij het onbeheerd zijn, *verplicht* is de staats-armenzorg in zijne Gemeente te aanvaarden, maar ook omdat de Raad de regten en pligten van het dagelijksch Bestuur der Gemeente, bij de Gemeentewet bepaald, niet kan beperken noch uitbreiden.

Wel zoude de Raad de *personen*, het Gemeentebestuur uitmakende, tot afzonderlijk burgerlijk Armbestuur kunnen benoemen en hen alsdan van een bijzonder Reglement van Bestuur kunnen voorzien, maar in dat geval zoude het de benoemden, even als alle andere particulieren, vrijstaan, deze benoeming al of niet aan te nemen.

Wij kennen althans geene wetsbepaling, die de aanneming eener benoeming, door den Raad, tot Lid van een burgerlijk Armbestuur, verplichtend stelt.

Volgens meer dan één vonnis van den Hoogen Raad, mogen zelfs de Gemeenteraden de hun volgens de Gemeentewet toekomende magt tot het bedreigen van straf op het niet nakomen zijner verordeningen, niet overbrengen op die welke zij uit de Armenwet ontleenen en mogen zij dientengevolge, in een Reglement op het burgerlijk Armbestuur, geene straf bedreigen op de weigering om het Lidmaatschap van dat Bestuur te aanvaarden. (*)

* * *

(*) Vgl. Jhr. Mr. W. H. de Savornin Lohman, — de Nederlandse Staatswetten met aantekeningen. Folio 76.

In overeenstemming hiermede dient in het oog gehouden te worden, dat het Gemeentebestuur, het burgerlijk Armbestuur uitvoerende, zijne regten en pligten niet ontleent aan de *Gemeentewet*, maar aan de *Armenwet*, en bijgevolg niet optreedt als *Collegie van dagelijksch Bestuur der Gemeente*, maar als *burgerlijk Armbestuur*.

Wij verstaan hier, onder het Gemeentebestuur, het Collegie van *Burgemeester en Wethouders*, om reden het hier uitsluitend de *uitvoering* der wet betreft en wanneer daartoe door het Gemeentebestuur moet worden medegewerkt, zulks, volgens Art. 126, 1^e zinsnede der Gemeentewet, moet geschieden door *Burgemeester en Wethouders*. Deze zinsnede luidt als volgt: »Wanneer ter uitvoering van wetten, van »algemeene maatregelen van inwendig Bestuur, van »onze daartoe betrekkelijke bevelen en van Provinciale reglementen en verordeningen, door het Gemeentebestuur moet worden medegewerkt, geschiedt »zulks door Burgemeester en Wethouders.»

Het is dus, op vorenstaande gronden, onze overtuiging, dat, zonder medewerking van den Grondwetgever, het burgerlijk Armbestuur niet kan opgeheven worden en dat Burgemeester en Wethouders, ondanks alle Raadsbesluiten tot opheffing van dat Bestuur, *verplicht zijn het te aanvaarden en uit te voeren*.

Eindelijk : Het groote doel van alle Regeringszorg, is, de bevordering van de rust, het geluk en de welvaart der ingezetenen in het algemeen.

In die algemeene zorg der Regering deelen ook de armen.

De Nederlandsche Grondwetgever echter, overeenkomstig zijnen aard, nadenkende over bepalingen welke het heil van allen het best kunnen verzeke- ren, — daaronder de nooddrift der armoede zich voorstellende en weldadig gestemd,— roept een afzonderlijk burgerlijk Armbestuur in het leven, met het doel, de ondersteuning der arme burgers dienstbaar te maken aan hunne rust, aan hun geluk en aan hunne welvaart in het bijzonder, ten einde ook daardoor den bloei van den Staat zooveel mogelijk te bevorderen.

Dit is, naar onze opvatting, de *oorsprong* van het burgerlijk Armbestuur, bij Art. 193 der Grondwet ingesteld.

Zoo ergens, dan is hier, de wet, de juiste en volkomene uitdrukking van den geest des volks en zijn Bestuur.

Het daarbij door den Grondwetgever in het leven geroepen afzonderlijk en op zich zelf staand burgerlijk Armbestuur toch, en de onvoorwaardelijke en uitdrukkelijke opdracht daarvan aan de Regering, als een onderwerp van hare aanhoudende zorg, *is in de meest volkomene en de schoonste overeenstemming met den alom bekenden weldadigheidszin, zoo-*

wel der Nederlandsche Natie, als van Haar Huus van Oranje.

Dat ook de gewone wetgever het voorschrift van evengemeld Art. 193, 1° zinsnede, der Grondwet aldus heeft opgevat en het *weldadigheidsbeginsel*, daarin nedergelegd, volkomen heeft gehuldigd, is niet twijfelachtig.

Zoo lezen wij in de Memorie van Toelichting, door de Regering gevoegd bij het ontwerp der regelingswet op het burgerlijk Armbestuur, van 1834, te dezer zake het navolgende :

»Eerste Hoofdstuk,» »van het Armbestuur.»

»Eerste afdeeling.»

»Van instellingen van *weldadigheid*, hare oprigting en reglementen.»

»De Regering meent dat de benaming »instellingen van *weldadigheid*,» ook voor de *burgerlijke*, beter »past dan »instellingen van *onderstand*,» omdat de »laatste meer zou afwijken van het denkbeeld, dat »ook hetgeen het burgerlijk Bestuur ten behoeve »der armen doet, niet ophoudt eene *welddaad* jegens »hen te zijn.»

Volgens uitdrukkelijke verklaring der Regering, is dus het burgerlijk Armbestuur eene instelling van weldadigheid.

Verder lezen wij, te dezer zake, in die wet, het navolgende :

»Art. 1. Instellingen van *weldadigheid*, IN DEN
»ZIN DEZER WET, zijn die welke armverzorging, in

»of buiten gestichten, voortdurend ten doel hebben.

»Art. 2. *De Wet onderscheidt :*

a. »*Staats, Provinciale of Gemeente Instellingen,*
»*door de burgerlijke overheid geregeld en van*
»*harentwege bestuurd.*

b. »*Instellingen eener Kerkelijke Gemeente.*» Enz.

Het burgerlijk Armbestuur is dus, in den zin der wet, eene instelling van *weldadigheid*.

»Art. 3. Van alle in de Gemeente aanwezige Instellingen van *weldadigheid* wordt, na de onderscheidingen bij Art. 2 vermeld, door de zorg van het Gemeentebestuur, eene lijst opgemaakt en bijgehouden.»

Onder deze instellingen van weldadigheid is dus het burgerlijk Armbestuur begrepen.

»Art. 9. Zoo het doel eener instelling van *weldadigheid* is vervallen, wordt het gebruik harer bezittingen en inkomsten tot eene andere, aan de laatst bekende zoo nabij mogelijk komende, bestemming geregeld, ten aanzien van :

a. »Gemeente instellingen (Art. 2^a) door den Gemeenteraad, onder goedkeuring van Gedeputeerde Staten.»

Het burgerlijk Armbestuur is dus ook eene instelling van weldadigheid.

»Tweede afdeeling,» van opgaven door de besturen van alle instellingen van *weldadigheid* te doen.

»Art. 10. De besturen van alle instellingen van *weldadigheid* doen jaarlijks, binnen den daarvoor

»door den Minister van Binnenlandsche Zaken aangewezen termijn, en in den door dezen voor te schrijven vorm, ten behoeve van het verslag bij Art. 193, 2^e zinsnede der Grondwet bedoeld, aan het Gemeentebestuur opgave van het getal der door hen ondersteunden of verpleegden; van het beloop hunner uitgaven voor beheer en voor onderstand van allerlei aard, en van dat hunner inkomsten door collecten, inschrijvingen of andere vrijwillige bijdragen en subsidiën.

»De besturen der *burgerlijke* en gemengde Instellingen doen daarenboven alle verdere opgaven, door de Regering noodig geacht.»

De burgerlijke Armbesturen zijn dus ook hier onder de Instellingen van weldadigheid opgenomen.

* * *

Weldadigheid, toegepast op staatsbelang, achten wij, op bovenstaande gronden, het wezen van het burgerlijk Armbestuur in Nederland.

Wij komen hierop nog nader terug, bij *Hoofdstuk II*, omtrent de Armverzorging.

* * *

B. Het kerkelijk Armbestuur vindt zijn oorsprong in de hoogste wet, aldus luidende:

»Hebt God lief boven alles en uwe naasten als u zelve.»

De kerk, hare leden de opvolging van die hoogste wet leerende, wenscht, door eigen beoefening van de deugd der weldadigheid, daarin voor te gaan.

Daartoe wordt door haar een afzonderlijk kerkelijk Armbestuur ingesteld, met de regeling en uitvoering van die taak afzonderlijk belast.

De bloei der Godsdienst, is de bloei der Kerk.

Hoe meer deze door hare leden betracht wordt, hoe meer is haar bestaan hare roem.

Tracht zij nu de Godsdienst te bevorderen bij allen, door alle daartoe gepaste middelen, — wat de armen betreft, tracht zij dit in het bijzondere te doen, door hunne ondersteuning daaraan dienstbaar te maken.

Zoo lezen wij, onder anderen, in de Reglementen der instellingen van weldadigheid van de *Hervormde Kerk*:

»Diakoniën zijn instellingen van zuiver kerkelijken aard, onder kerkelijk Bestuur en Toezigt, en bestemd om den armen der Gemeente, (dat is der kerkelijke Gemeente), met hulp en ondersteuning te gemoet te komen.

»De zorg der Diakoniën voor de stoffelijke belangen der armen wordt, zooveel maar immer mogelijk, dienstbaar gemaakt aan de bevordering van hunnen geestelijken welstand.»

In de Reglementen der instellingen van weldadigheid van de *Roomsche Katholieke Kerk*, is het:

»De Katholieke armverzorging geschiedt ter eere

»Gods, uit liefde tot den naaste, door het beoefenen
 »van geestelijke en ligchamelijke werken van barm-
 »hartigheid.»

* * *

Weldadigheid, toegepast op kerkelijk belang, achten wij, op bovenstaande gronden, het wezen van het Kerkelijk Armbestuur in Nederland.

* * *

C. *De bijzondere Instellingen van weldadigheid vinden hunnen oorsprong in het streven van eene vereeniging van bijzondere personen, tot betooning van weldadigheid aan de armen, hetzij om eene persoonlijk daaraan gevoelde behoefte te zamen te bevredigen, hetzij om daarmede den Staat of de Kerk in de verzorging hunner armen te hulp te komen, — alles, zoo als het doel dier instellingen bij hunne stichtingsbrieven wordt vastgesteld.*

BIBLIOTHEEK
 NED. HERV. KERK

HOOFDSTUK II.

De Armverzorging.

Omtrent de ondersteuning der armen door het burgerlijk Bestuur, vinden wij in de Artikelen 20 en 21 der Armenwet van 1834, eenige regelen voorgeschreven.

Deze Artikelen luiden als volgt:

»Artikel 20. De ondersteuning der armen wordt, »behoudens de verdere bepalingen dezer afdeeling, »overgelaten aan de kerkelijke en bijzondere instellingen van weldadigheid.»

»Art. 21. Geen burgerlijk Bestuur mag onder- »stand verleenen aan armen, dan na zich, voor zoo- »veel mogelijk, te hebben verzekerd, dat zij dien »niet van kerkelijke of bijzondere instellingen van »weldadigheid kunnen erlangen, en dan slechts bij »volstreckte onvermijdelijkheid.»

Sommigen wenschen, op grond dezer beide Artikelen, aan de ondersteuning der armen door het burgerlijk Bestuur, het *beginsel van weldadigheid te ontnemen.*

In verband daarmede beroepen zij zich op de volgende zinsneden der Memorie van Toelichting, door

de Regering gevoegd bij het ontwerp der Armenwet van 1854, aldus luidende :

»De Regering is van oordeel dat zij de aan haar opgedragen zorg voor het Armbestuur niet beter kan vervullen, dan door zoodanige wettelijke bepalingen voor te stellen, als het meest kunnen bijdragen, om de bron der kerkelijke armverzorging op de mildste wijze te doen vloeijen, *opdat het getal armen, die hulp buiten de kerk zoeken, tot het geringst mogelijke worde beperkt.*

»Het is noodig de beginsels aan te geven, waarop naar haar oordeel, de *regeling* van het burgerlijk Armbestuur en der armenverzorging moet rusten.

»Hare hoofddenkbeelden te dien opzichte zijn deze: »Niemand heeft regt onderstand te eischen van eenig openbaar bestuur.

»Het ondersteunen van armen is een zedelijke, geen burgerlijke pligt.

»In beginsel mag ieder, die ondersteuning behoeft; haar vragen aan zijne medemenschen.

»Die natuurlijke bevoegdheid wordt echter beperkt door de behoeften eener geregelde zamenleving in den staat, want onbeperkte bevoegdheid tot vragen wordt bedelarij.

»Deze is gevaarlijk voor de orde en rust in den staat.

»De staat is verplicht tegen dat gevaar te waken, en dus eene *politiezorg* uit te oefenen met opzigt tot de armoede.

»De beperking der natuurlijke bevoegdheid tot vragen heeft plaats ten opzichte dergenen, bij wie de arme zich aanmeldt.

»Het aanwezen van instellingen, bestemd tot het verleenen van onderstand, brengt mede, dat het vragen aan deze worde toegestaan.

»Het vragen aan bijzondere personen, waar dit het karakter van bedelarij aanneemt, moet daarentegen verboden blijven.

»Uit die door den staat opgelegde beperking der natuurlijke bevoegdheid tot vragen, vloeit, als onvermijdelijk gevolg, voort, dat de staat moet aanwijzen, bij welk van zijnentwege bestaand bestuur de arme zich kan aanmelden.

»Ondersteuning van *Staatswege* kan en behoort echter in den regel niet anders te geschieden, dan wanneer de arme geen onderstand van elders kan erlangen en niet in staat is voor zich zelve te zorgen.”

Op grond dezer Artikelen 20 en 21, in verband met deze inlichtingen, beweert men dan het navolgende :

1°. In beginsel draagt de wet de armverzorging op aan de kerkelijke en bijzondere instellingen van weldadigheid. (Art. 20.)

2°. In beginsel verbiedt zij alle burgerlijke armverzorging. (Art. 21.)

Uit die opdracht en dat verbod blijkt dus, dat de wetgever liever geen burgerlijke armverzorging wil

en die van zich tracht af te schuiven, welk streven niet kan pleiten voor de meening, dat Hij het burgerlijk Armbestuur uit het beginsel van weldadigheid aan de Regering opdraagt.

3°. De ondersteuning der armen door het burgerlijk Bestuur is billijkerwijs het gevolg van zijn verbod om te bedelen, en is dus in beginsel niets anders dan *Politiezorg* jegens de armoede.

Geen dezer beweringen echter komt ons voor, juist te zijn :

Immers :

1°. Artikel 20 bevat geenszins een bevel aan de kerkelijke en bijzondere instellingen van weldadigheid, om de armen te ondersteunen.

Zij bevat daarentegen alléén en uitsluitend het bevel, dat die instellingen zich naar eigen voorschriften zullen kunnen regelen.

Wij lezen in de Memorie van Toelichting meergenoemd, ten deze, het navolgende :

»(Art. 20.) Het groote gewigt dezer bepaling is »niet te ontkennen. Zij ontheft, in overeenstem- »ming met de beschouwingen in het eerste gedeelte »dezer Memorie ontwikkeld, en in verband met den »verderen inhoud der wet, de besturen der kerke- »lijke instellingen van weldadigheid van alle banden, »die de thans bestaande wettelijke voorschriften haar »opleggen, met betrekking tot de regeling van het »domicilie van onderstand en de armlastigheid der »armen. Die besturen zullen dus, wordt dit ont-

»werp wet, voor het vervullen harer roeping, zich »slechts hebben te regelen naar de voorschriften der »bevoegde kerkbesturen.»

In dien zin wordt alzoo bij dit Artikel de ondersteuning der armen aan de kerkelijke en bijzondere instellingen van weldadigheid overgelaten, *opdat door deze verleende algeheele vrijheid, de bron der kerkelijke armverzorging op de mildste wijze zoude mogen vloeijen en zodoende het getal armen, die hulp buiten de kerk zoeken, tot het geringst mogelijke worde beperkt.*

Maar daarmede wordt het *beginsel der weldadigheid* niet ontnomen aan de ondersteuning der armen, van *Staatswege* geschonken, of aan hetgeen de *Staat in dezen doet.*

Die ondersteuning behoudt *daarom evenzeer hare oorspronkelijke waarde.*

2°. Artikel 21 bepaalt geenszins het *beginsel* van de burgerlijke ondersteuning der armen, maar alleen en uitsluitend *den tijd* der ondersteuning.

De bepalingen van dit Artikel vloeijen voort uit den aard der zaak.

Het *beginsel van weldadigheid* der burgerlijke ondersteuning van den arme mag, in de *uitoefening*, niet tot *misbruik* leiden.

Het burgerlijk Bestuur is ook hier aan gepaste zuinigheids-maatregelen en een goed financieel beheer gebonden.

Daarom mag het burgerlijk Armbestuur geen on-

derstand verleen, dan die volstrekt onvermijdelijk is, en moet dat Bestuur, voor en aler daartoe over te gaan, zich *voor zoo veel mogelijk* vooraf verzekeren, dat de arme die niet van kerkelijke of bijzondere instellingen van weldadigheid kan erlangen.

Maar ook die omstandigheid kan het *beginsel der weldadigheid* niet ontnemen aan de ondersteuning der armen, van *Staatswege* geschonken, of aan hetgeen de *Staat* in dezen doet.

Wij herhalen: Die ondersteuning *behoudt daarom evenzeer hare oorspronkelijke waarde.*

5°. De ondersteuning wordt door het burgerlijk Bestuur aan den arme niet *uitgereikt of geschonken*, omdat het verboden is te bedelen.

Alleen wordt door de Regering erkend, dat, tengevolge van dat verbod, billijkerwijs van *Staatswege* behoort te worden aangewezen, waar de arme hulp kan *vragen*, maar daarmede wordt geenszins *de ondersteuning geboden of ingesteld*. Deze is *ondergeschikt* aan het Bestuur der armen, of aan de bevordering van hunne rust, hun geluk en hunne welvaart, tot algemeen staatsbelang, niet aan het verbod om te bedelen.

4°. De bepalingen dezer beide Artikelen zijn *ondergeschikt en kunnen niet te kort doen* aan Art. 195 der Grondwet, waarbij het burgerlijk Bestuur der armen en dus ook hunne ondersteuning wordt ingesteld en waarvan, gelijk wij hiervoren hebben aangewezen, de weldadigheid tot grondslag ligt.

3°. De bepalingen der bedoelde Artikelen 20 en 21 der Armenwet van 1854 zijn *ondergeschikt en kunnen niet te kort doen* aan Art. 1 en 2 dier zelfde wet, waar uitdrukkelijk wordt vastgesteld, dat het burgerlijk Bestuur der armen, — dus ook hunne ondersteuning, — *in den zin der wet*, eene Instelling van *weldadigheid* is.

* * *

De ondersteuning van den arme behoort verder niet alleen te bestaan in het schenken van *stoffelijk* voedsel voor het ligchaam, zij behoort ook *zedelijk* voedsel te bevatten voor den geest.

De arme heeft aan beiden behoefte.

Het ontbreken van het eerste kwelt hem reeds, maar dat hij het zich zelf niet kan verschaffen, dat hij daartoe de hulp moet vragen van anderen, dat kwelt hem nog het meest.

Dat vragen strijdt tegen zijn eergevoel.

Hij mist de vreugde van hem, die zich zelf kan redden en na den arbeid, in het uurtje zijner rust, zich zoo gelukkig en tevreden gevoelt te midden van zijn welvarend gezin. — Maar zijnen ouderdom belet hem het werken.

Die arme oude man dan vraagt ondersteuning en de weldadigheid staat gereed hem die te schenken.

Voedsel en deksel wordt hem uitgereikt op eene liefderijke wijze, waaruit blijkt, dat zijn verzorger zijne *zedelijke* verdiensten erkent.

Die waardering schenkt hem opbeuring en bemoeidigt hem; zijn vroeger geluk keert weder; — zijne bete broods geniet hij dankbaar, — dien arme is verzorgd.

Hoe veel anders echter is het met hem, die liever hulp vraagt, dan eigen brood eet; — zijn eergevoel is uitgebluscht, — zijn oog is voor den glans van eigen zelfstandigheid gesloten.

Onverantwoordelijk zoude het zijn, zoodanig iemand door giften in deze zijne zedelijke verdorvenheid te stijven.

Zijne stoffelijke ondersteuning, al verleend wordende, moet wel hoogst onvermijdelijk zijn en in elk geval tot het geringst mogelijke beperkt worden.

Maar ook daarmede heeft het Armbestuur zijne taak bij dien arme niet af.

Die arme heeft ook *zedelijke opheffing* noodig.

Om ook daarin zoo mogelijk te voorzien, brengt de armverzorger hem op eene liefderijke wijze zijne verkeerdheid onder het oog, — schildert hem met levendige kleuren de rust, het geluk en de welvaart van hem, die door de *vruchten van zijnen arbeid* in zijne behoeften voorziet, hoe hoog diens maatschappelijk standpunt en hoe laag het zijne is. Enz.

Het is ons onmogelijk, de vele bijzondere gevallen op te sommen, welke zich bij de armverzorging kunnen voordoen.

Om echter de armen op de door ons voorgestelde

wijze te kunnen verzorgen, is het den verzorger eene onmisbare behoefte, niet alleen hunne stoffelijke omstandigheden, maar ook hunnen zedelijken toestand te kennen.

Daartoe is noodig, dat hij zich in het huisgezin, in de woning van den arme begeve.

Daar kan hij veel leeren en zien en hooren. Daar kan hij ontwaren, in hoeverre niet alleen de gevraagde stoffelijke ondersteuning, maar ook aan welke zijde de zedelijke ondersteuning noodig is, en het best kan worden aangebragt.

Wij hebben hier steeds gesproken van Armbesturen in het algemeen, omdat hetgeen, naar onze meening, de ondersteuning behoort te bevatten, volkomen overeenstemt met het wezen van alle Armbesturen in Nederland.

Misschien zeggen sommigen: zulk eene wijze van armverzorging is voor een Armbestuur veel te moeilijk en te bezwend.

Wie zal zich daaraan toewijden en zich zooveel moeite, zorg, en opoffering van tijd getroosten, zonder daarvoor ten minsten eenige geldelijke vergoeding te ontvangen. Wie zal daartoe bekwaam en geschikt zijn.

Wij beamen dat de armverzorging, op de door ons aangegeven wijze uitgevoerd, zeer moeilijk is en ook geenszins geacht kan worden, ieders werk te zijn.

Maar wij vragen, of hier het *hooge gewigt* der

zaak aan het *geldelijk belang* mag worden opgeofferd.

En dan antwoorden wij *onthennend*.

* * *

Eindelijk : wanneer een arme zich om ondersteuning aanmeldt, zal wel bij alle Armbesturen de eerste vraag gelden, of, en zoo ja, tot welk bedrag die noodig is.

Hierop behoort door alle Armbesturen ernstig te worden gelet, omdat het verleenen van hulp, waar het niet noodig is, nadeelig is, zoowel voor den arme als voor de maatschappij.

Op hoedanige wijze nu zal het betrokken Armbestuur zulks het best kunnen onderzoeken.

Daartoe achten wij het zeer wenschelijk, dat de burgerlijke Armbesturen ter eener en de kerkelijke en bijzondere Instellingen van weldadigheid in de Gemeente ter andere zijde, elkander wederkeerig van de namen van allen, die zich om bedeeling hebben aangemeld en van den geheelen gang der bedelingen en verleende of niet verleende aanvragen, *voortdurend* door *schriftelijke* opgaven op de hoogte houden.

Hierdoor zal dan bovendien een vermoedelijken *hinderpaal* voor eene goede armverzorging worden weggenomen.

Het is toch genoegzaam bekend, dat hoe langer hoe meer een streven wordt opgemerkt der kerke-

lijke en bijzondere Instellingen van weldadigheid, om geheel de armverzorging van zich af te schuiven en op het burgerlijk Armbestuur over te brengen.

Naar de oorzaak daarvan zoekende, schijnt het ons toe, dat die voornamelijk kan gelegen zijn in de wijze, waarop het onderzoek, bij Art. 21 der Armenwet voorgeschreven, wordt ingesteld.

Wanneer namelijk een arme zich bij het burgerlijk Armbestuur om ondersteuning aanmeldt, kan het gemakkelijk gebeuren en gebeurt het misschien meermalen, dat dien arme *persoonlijk* verwezen wordt naar de betrokken kerkelijke of bijzondere instelling van weldadigheid, waartoe hij behoort.

De arme gevoelt zich dan tot het doen van zijn verzoek bij het betrokken kerkelijk of bijzonder Armbestuur, zelfs eenigzins gesterkt, omdat hij dat doet op aanwijs van het burgerlijk Armbestuur. Hij verklaart dan ook dat hij de ondersteuning komt vragen ingevolge inlichting, raad of last van het burgerlijk Armbestuur en zijn verzoek verandert, soms al spoedig, in eene aanvraag of eisch. Zelfs wordt dien aandrang misschien wel eens aangemerkt, als uit te gaan van het burgerlijk Armbestuur en op diens rekening gesteld.

Deze wijze van onderzoek maakt dan bij de betrokken kerkelijke of bijzondere instelling van weldadigheid een onaangename indruk.

De kerkelijke en bijzondere instellingen van wel-

dadigheid achten hunne volkomene vrijheid, hunne hoogste en kostbaarste bezitting.

Hunne hoogste waarde achten zij gelegen in de beoefening der liefde, waarvan hunne giften het onmiddellijk gevolg zijn. Zoodra men hen een band tracht aan te doen, achten zij zich in den roem van hun bestaan geschonden.

En wat is daarvan dan het gevolg?

De teedere bloem der liefde sluit zich.

De arme wordt wederkeerig *persoonlijk* verwezen naar het burgerlijk Armbestuur, met verklaring, dat hij eerst ondersteuning van dat Bestuur moet vragen. Enz.

Ziedaar eene vermoedelijke oorzaak van een noodlottigen strijd, tusschen het burgerlijk en kerkelijk of bijzonder Armbestuur, — *bij wie den arme het eerst hulp moet vragen*, — nog wel door *persoonlijke tusschenkomst van den arme gevoerd*.

Die groote hinderpaal nu voor eene goede armverzorging zal weggenomen worden, wanneer het burgerlijk Armbestuur voor zijn onderzoek: »of de »arme van de betrokken kerkelijke of bijzondere instellingen van weldadigheid al dan niet ondersteuning kan erlangen en zoo ja tot welk bedrag,» dien arme *niet in persoon naar die instellingen zendt*, maar voor dat onderzoek de door ons bedoelde, van die instellingen ingekomen opgaven raadpleegt.

○ Komt een arme ondersteuning vragen, voor en al eer omtrent hem eenige schriftelijke opgave van de

andere Armbesturen is ingekomen, dan zoude men hem, bij dringende behoefte, voorloopig iets kunnen geven, en anders mededeelen, dat zijne aanvraag zal worden onderzocht, ten einde daarop nader te beslissen.

Het doen dier opgaven zoude, om den daaraan verbonden omvang, ook geen bezwaar behoeven op te leveren.

Wanneer b. v. op 1 Januarij door alle kerkelijke en bijzondere instellingen van weldadigheid, aan het burgerlijk Armbestuur en door dat Bestuur wederkeerig aan die instellingen, eenen staat werd ingeleverd, houdende opgave van de namen der door hen ondersteunden en het bedrag van hunnen onderstand, dan zoude het ons voldoende toeschijnen, wanneer in het vervolg, b. v. om de veertien dagen, de veranderingen, welke daarin mogten zijn voorgekomen, nader wederkeerig werden medegedeeld.

Daarbij zoude het dan wenschelijk zijn, tevens eene opgave te ontvangen van hen, die zich om ondersteuning hadden aangemeld, maar niet verkregen, met korte opgave der redenen, welke daartoe hadden geleid.

Van tijd tot tijd zouden dan die wederkeerig ingekomen opgaven, in eene gemeenschappelijke vergadering van de betrokken burgerlijke en kerkelijke Armbesturen, onder de leiding van den Burgemeester, het onderwerp van nadere bespreking kunnen uitmaken, waarbij dan tevens, in minzaam overleg,

de belangen eener goede armverzorging, in de Gemeente nader zouden kunnen besproken worden.

Zoo zoude, naar onze bescheiden meening, bij eenigen goeden wil, door *onderlinge samenwerking* der verschillende Armbesturen, met den *Burgemeester als vereenigingspunt*, eene goede armverzorging in de Gemeente kunnen worden tot stand gebracht en verzekerd.

Wanneer wij in aanmerking nemen, dat het burgerlijk Armbestuur de weldadigheid wenscht dienstbaar te maken aan de rust, het geluk en de welvaart der armen, en het kerkelijk Armbestuur aan hunne Godsdienst; Dat alzoo beide besturen, in het wezen der zaak, slechts één doel beoogen, — daar toch niemand zal willen beweerden, dat het geluk buiten de Godsdienst ligt; — Dat verder de bijzondere instellingen van weldadigheid, in de bereiking van dat doel, hunne hulp verleen; — dan achten wij ook hier de toepassing der vaderlandsche spreuk, »*Eendragt maakt magt*,» niet twijfelachtig.

* * *

Op al de hiervoren beknoptelijk ontwikkelde gronden zijn wij van oordeel, dat, zoolang Art. 195, 1^c zinsnede der Grondwet van kracht is, de Gemeenteraad het burgerlijk Bestuur der armen, in zijne Gemeente, niet kan opheffen en het doel van dat Bestuur niet kan vervallen; — Dat, ondanks alle opheffing van het burgerlijk Armbestuur door den Gemeenteraad, Burgemeester en Wethouders ver-

pligt zijn, dat Bestuur te aanvaarden en de burgerlijke armenfondsen aan hunne bestemming te doen beantwoorden; — Dat weldadigheid, toegepast op Staatsbelang, het wezen is van het burgerlijk Armbestuur; — Dat weldadigheid, toegepast op kerkelijk belang, het wezen is van het kerkelijk Armbestuur; — Dat weldadigheid, toegepast ter gezamenlijke bevreeding van persoonlijk gevoelde behoefte om wel te doen, met het doel tevens om daarmede den Staat of de Kerk, of beiden, hetzij middellijk hetzij onmiddellijk ter hulp te komen, het wezen is der bijzondere Instellingen van weldadigheid; — Dat de verzorging der armen niet alleen in stoffelijke, maar ook in zedelijke ondersteuning behoort te bestaan; — Dat onderlinge samenwerking van al de Armbesturen in de Gemeente, met den Burgemeester als vereenigingspunt, voor eene goede armverzorging hoogst wenschelijk, ja onontbeerlijk is; — En eindelijk, dat deze wijze van armverzorging in Nederland de beste is.

BIBLIOTHEEK
NED. HERV. KERK